

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Be-reshit

Premsla, Yitshaq Itsaq ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 568 [1807 oder 1808]

דף

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10084

תולדת כו כו

תרגום אשכנזי קצו

ולרבקה: ס כו ה ויהי כיוון יצחק

פיל הערצלייר : כו (ה) אלו יצחק אלו ווארד , אונד

תרגום אונקלוס

רש"י

ורבקה :

רוח כמו מארים הייתם כל מעשיכם היו לעבדכם : ליצחק ולרבקה שהיו עובדות ע"ה :

יצחק

בו (ה) והתחברו רבקה

וחבריו

באור

הק"ם (תולדתו) והדגש, והסכים כן הראש"ע, אבל לדעת הרד"ק (בשרש הנזכר ובשרש גרה) שרש מרה מענין מרו ועבדו את רוח קדשו (ישעיה ס"ב י'), שהוא לשון הקנטה והכעסה והקדוק המלה פי' הרשע"ס היטיב ו"ל מרת רוח, כמו מן עושה לזכר, יאמר עושה דברו (תהלים קע"ח ט') לנקבה, וכשהוא דבוק יאמר עושה כן יאמר מן מורה לשון מורה, מן יורה את פיך (יהושע א' י"ט) יאמר מורה לנקבה וכשהוא דבוק יאמר מרת רוח, קונטרס יאמן, (ובלשון אשכנז ויידעראשפנוטיני), אבל לצד שרש מרת נפשו חטף קמן לפי שהוא שם דבר לשון מרות, אבל זה מלאחטם (ר"ל סולם) הוא לשון פועל ויעגרת בני מרו מרותי (איכה א' כ'), מחטופי למ"ד פעל עכ"ל, ולפי דעתו הוא כינוי לנקבה והוא כעוד כמו מולת אבהה (ש"ה ג' ה'), וכתב עוד הרד"ק שרש מרה או יכו' שם נפלים ולדבר אל ה' תועה (ישעיה ל"ג ו') עכ"ל, וכונתו שיהי' מורה שם המקרה (כל"א חיון ויידעראוילשן), ולא נצטרך להוסיף ולומר כל אחת מהן, כי יזכר למר על שתיהן שהיו למרת רוח וכמוהו בפרש אל תהי מרי (יחזקאל ב' ט'), שהוא שם המקרה, וכן פי' רש"י שרש מרה ומלשון הכעסה, וכן תרגמו אונקלוס וי"ע, אלא שהבטו עלות מרת רוח מן היחידה אל הרבות כדרכם לתרגם כפי הכוונה ולא כהוראת המלה, וכל"א מתרגם (הערצלייר), שגם הוא שם המקרה, והראש"ע עם שהביא בתחלה פי' מלשון סודר ושורה נטה מן הפירוש הזה בלי טעם וסנה, אל הפי' האחר שהוא עגרת מרה כלענה כעטעס מרירות נפש ולי בראה כי טבע מליצת הלשון יורה שהאמת כפי רש"י והראש"ע והרד"ק כי ההרגשות שנכללם המרירות והמתיקות שייכות אל הנפש אחר ויבדק לפעמים כפי הענין על הנפש המתאזהר, אבל מהפעלי' שמהם הכעס והרצון שהם כוונות הנפש השפילית הנקראת על הרוב במקרא רוח, וכענין שנאמר אשר בידו נפש כל פי רוח כל בשר איש (איוב י"ב י'), אמר בשאר החיים נפש, ובאדם רוח, (ע"ה) על דרך ההשאלה תקרא גם הראשונה רוח כמו ורוח הבהמה (קהלת ג' כ"א), אכחכו על הרוב נדבר) יתייחסו אל הרוח, ולכן מה שהוא שרש מרת יחונר עם מלת נפש, כמו ערי המד נפש (איוב כ"ו ב'), וכל איש מר נפש (שמואל א' כ"ג ב'), נפש שנעה תבוס נפת ונפש רעבה כל מר אתוק (משלי כ"ו ו'), על מר נפשי (ישעיה ל"ח ט'), במר נפשי (איוב י"א ו' א'), במר נפש (יחזקאל כ"ו ל"א), אכשים מרו נפש (סופטים י"ח כ"ה), כי גורים העה ומרו נפש (שמואל ב' י"ז ט'), למרו נפש (משלי ל"א ו' ואיוב ג' כ'), נפש מרה (איוב כ"א כ"ה), כי מרה נפש כל העם (שמואל א' ל"ו ו'), כי נפשה מרה לך (תהלים ג' ד' כ'), וקרא מרת נפש (שמואל א' א' י'), מרת נפשו (משלי י"ד י'), ונמצא תוך מר נפשות רוקי (יחזקאל ג' י"ד), אמר ואלך מר על הגוף העתובר עם הספס החיובית, ופס המנה אל הרוח, ראית בכל אלה כי המרירות תמיסם לנפש כאשר נבאטו שגם המתיקות תתקם אלי' כמו מתוק לנפש ומרסח לעגם (משלי י"ז כ"ד), ומה שהוא שרש מרה נפשו עתובר אל הרוח פעמיים כמו מרו ועבדו את רוח קדשו (ישעיה ס"ג י'), כי המרו את רוחי (תהלים ק"ו ל"ג), ולכן יהי' גם מרת רוח כשני חבריו שרש מרה ומענין הכעסה והקנטה, וכתב הראש"ע לפי שעתיד למר אם לקס יעקב אשה עבדות את כאלה לכן הונדך לפרש תחלה עכ"ל: ליצחק ולרבקה, שהיו עובדות ע"ו (ב"ר):

אונר דינע אויגען צו טרויב
וואַרדען וערען צו קאנגען:
הוף ער וויינען עלטעוועטען וואָהן
עשו, שפראַך צו איהם, טיין
ואַרדן! דויער שפראַך, היר
בין איד! (ב) יענער שפראַך,
איד ווערדען נון וערהר אַלט:
אונר ווייס דען טאַג טויגען
טאַרען ניכט: (ג) זאָ נים נון
דיין יאָגדנער אַטהע, דיין
געדוואַנגע, אונר דיינגען
באַגען: געהע הינאווי אויף

יצחק ותכדין עיניו מראיה
ויקרא את עשו בני הגדל
ויאמר אליו בני ויאמר אלי
הנני: ויאמר הנדנא זקנת
לא ידעתיו יום מותי: ועתה
שאנא בליד הריה וקשתה וצא

השרה

רש"י

תרגום אונקלוס

כו (א) ותכדין כעשן של אלו ד"א
באנעקד ע"ג המוכח ויהי אביו
רונה לשחט בחמה שעה נפתחו השמים
וראו מלאכי השרת והיו נוכים וילדו
דמעתייהם ונפלו על עיניו לפיכך כהו
עיניו ד"א כדי שיטול יעקב את הנדכות:
(ב) לא ידעתו יום מותו אמר רבי יהושע
בן קרחה אם מניע אדם לפרק אבותיו ידע
מה סכס לפני כן יחמש לאחר כן יצחק היה
בן הכ"ג אמר אהרן לפרק אבי חני ענוה ויהי
לפרק לפיכך לא ידעתו יום מותו אמר לפרק

יצחק וכתבא עינוהו מלמחי
ות עשו ברהי רבא ואמר ליה
ואמר ליה הא אנא: (ב) ויאמר
בענסי בת לית אנא ידע ויטא האמית
(ג) ובגו סבדיען זינן סיפד וקשתה
ופיק לחקרא

באור

כו (א) זקן, פעל עבר לגזרת פעל: ותכדין עיניו, מן הזקנה פשו שמיני צ"ל שמיני
ועיניו החלו כהות (א' ג' ב'), ועיניו הקמוט והעסור כי הזקנים יתקשו
עיניהם ויכנסו בחוריהם לכי שיתקמטו יתרי העין כי יגדל עליהם היעם ותחלה הרחית
וכונת הכתוב לדעת המתרגם האשכנזי כן היא, כאשר זקן יצחק אברהם עיניו, ואז קרא
לעשונו, ותהי מלת ויהי משמעת גם למחמד ותכדין עיניו מוחות, ואז נשאל האתני
ולכן בא בסופו האתנה, ומן ויקרא הוא גמלת תשובת התנאי, והיולי תחברתו חל המתרגם
הקודם התיתם אליו בושן, כאשר כתבנו כמה פעמים: (ב) הנה נא, כמו עתה, וכן
פי' הראש"ע, וכן ת"א ויב'ע והמתרגם האשכנזי, והרגש פ' פ"א לשון בקשה והוא לשון
פה: לא ידעתו יום מותו, כי חונס הברכה תחול יותר בהיות האבדק סיוך לחייה פעני
שקיה ביעקב ובנאה, פי אז הנפש יותר נבדלת מן החושה (ר"ע ספרנו) (ג) שא
הש"ע פ' ע"ב ב"ר לשון השחזה, אבל אנקלוס ויב'ע תרגמו סב, וכן מתורגם בל"א: נא,
אנקלוס ויב'ע תרגמו לשון עתה וכן מתורגם בל"א, ויש לפרשו לשון בקשה, ולא ידע
כסול בלשון: כלך, יתכן היותו עם כלל, כלי זיין אלתה כד בהם, והפרש תליך וקשתה
ותליך האשפה התליה בחור האדם שש החנים, וכן פי' הרשב"א וכן תרגם יב'ע, א
הוא הסיף ביו מתרגם אנקלוס סיוך כי גם הוא כחלה, ותחסי ר"י העטף מן תליך
כמו אדם שחנה (ד"ה ח' ח' א'), והמתרגם האשכנזי מתרגם (גהענגע) כלל"א כל
שחלה הנייד בחורו האשפה והקכב, והוא פרש למלת כלך, ולכן בא כלך בלשון רבים,
ותליך

תולדת כז

תרגום אשכנזי קצו

וַעֲשֵׂה לִי צִדָּה לִי צִדָּה
וַעֲשֵׂה לִי מִטַּעֲמוֹם כַּאֲשֶׁר
תִּהְיֶה לִי וְהִבִּיאתָ לִי וְאֵבְרָה
בְּעֵבֹר תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי בְּמַרְם
אֲמוֹת: וְרִבְקָה שָׁמְעַת בְּדַבַּר
יִצְחָק אָרְעָשׁוּ בְּנֵי וַיֵּרֶךְ עֵשׂוּ
הַשְּׂרָה

ראו פעלך, עריאגע מיר איין
ווילדפרעט: (ד) מאכע מיר
שמאקראפטע געריכטע,
ווייז איד ויא גערן האבע,
אונד ברינגע מיר, ראם איד
עסע: האמיט ריך מיינע
זעלע זעננע, בעפאר איד
שמערבע: (ה) רוקה הערט
עז, אלו יצחק מיט זיינעם
זאגנע עשורעדעסע: טון
גינג עשו אויף דאן

תרגום אונקלוס

רש"י

וַעֲשֵׂה לִי צִדָּה לִי צִדָּה
וַעֲשֵׂה לִי מִטַּעֲמוֹם כַּאֲשֶׁר
תִּהְיֶה לִי וְהִבִּיאתָ לִי וְאֵבְרָה
בְּעֵבֹר תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי בְּמַרְם
אֲמוֹת: וְרִבְקָה שָׁמְעַת בְּדַבַּר
יִצְחָק אָרְעָשׁוּ בְּנֵי וַיֵּרֶךְ עֵשׂוּ
הַשְּׂרָה

אמי שאל למק אלא: (ג) תליך. מרכך
סדק לתתה: אלא לא. לכן השווה
כאזה שנינו אין מחזיק את הסכין אבל
משיא על גבי חכרתה מלך. סכין ושחט
יפה שלא תאכלני נבלה: ונדדה לי יין
ההפקר

באור

תליך כלן יחיד כי הוא גם יחיד כולל, ונראו תלה, והנפרד תלי כלם שכי פרי
סדקין מהם וזנה שכיך (אופטיס ה' י"ב), ומני פריך כנזח
(הש"י ד' ט'), וכך דעת בעל הטעמים שס ו'ק במלת כלך, ואם
היו שלשה שעות פריים ראוי להיות סוף תליך מחזורים במרחק טפחא כמו חס שם
אם, חס במרחק שם בטפחא, כי על הרוב באל שעות יוכרו ב' הראשונים בטעם:
וצא השדרה, אל הזדה כתרוננו לחקלא, ותחסה לפעמים בלעד או מלת אל:
(ה) טעמים, ענין הטעיה איעם חס נפיו ואיז חוקל ממנו ומעבור על גרונו כי
חס טעם, וכן אמרו רז"ל מטעמת אינה נחובה ברכה והפירו בתענות טעם אין סכך
כלום חנה כי הטעיה בפה או בלען בלבה חקת חס בקנה לאווי איעם כדך הטעמים,
וכי ינה חלק מהם בענין חכילה וחס בענין טעיה, והנכון כי כלם מעטן טעיה כידוע ולא
טעם כל העם לחס (ש"ח ב' ד'), חס' טעם ואין כחך לומר שלא חבל, ולפי שהחך טעם מיני
החכמים כמו שחנה וקך חבל יטעם לו (איג י"ב ו' ח'), אמר פה ועסה לי מטעמים כל'
מכיל איעם החך מעטני מיני התכלין הטונים (רד"ק בדרשים ארש טעם), ולכן תרגם
המתרגם האשכנזי (אזחוק האכטי גריכטי), ואנקלט וי' א' מרגנו מבזילין: כעבור והברכך
נפשי, היה בדעתו לברך אותו שזכה הוא בברכת אברהם לנחול את הארץ ולהיות הוא
בעל הבית לחלום כי הוא הנכור, ונראה שלא הניח לו דבקה מעולם הנבואה אשר
אמר ה' לך ודע יענה בעור כי איד הו' יצחק עובד את פי ה' והיו לא מכלת יונה מתקלה
לא הגדה לו דרך חוסר ופגיעות כי ותלך לדרש את ה' שהלכה בלא דעות ופחך, או
מאורה אין אכני נחובה להגיד נבואה לנביא כי הוא גדול מן המנהיג לו ועמה לא רכנה
לאמר לו כך הוגד לי מלת ה' טרם לדתי כי אמרה באלהבתי אותי לא יברך יעקב ויטק
הכל בדי' שמים והיא ידעה כי נכנת זה יתברך יעקב מסיו בלב שלם וכסא חכמה, או חס

ראו פֿעלד , וויל־רפרעט צו
 יאָגען , אונד היים צו ברינגען :
 (ו) רבקה אָבער שפראַך צו
 איהרעם זאָהנע יעקב : איד
 דזאָבע דיינען פֿאַטער צו
 דיינעם ברודער עשו רעדען
 הערען : (ז) ברינג מיר ווילד־
 פרעט , אונד מאַע מיר
 שמאַקהאַפֿטע גריכמע , דאַס
 איד עסע : זאָ וויל איד דיד
 פֿאַר דעם עוויגען וענגען ,
 פֿאַר מיינעם טאַרטע : (ח) נוו
 מיין זאָהן , געהאַרפֿע מיינער
 שטימע : וואָ איד דיר
 הייסע

הַשָּׂדָה לְצֹד צִיד לְחַבִּיבִי :
 וּרְבֵקָה אָמְרָה אֶל־יַעֲקֹב בְּנֵה
 לֵאמֹר הִנֵּה שָׁמַעְתִּי אֶת־אֲבִיךָ
 מִדְּבַר אֶל־עֵשָׂו אֶחָיד לֵאמֹר :
 זֶה חַבִּיבֵי אֵלֶּה לִּי צִיד וְעִשְׂתִּי־לִי
 מִטְּעָמִים וְאֶכְלָה וְהִבְרַכְתְּהוּ
 לִפְנֵי יְהוָה לְפָנַי מוֹתִי : ח וְעַתָּה
 בְּנֵי שָׁמַע בְּקָרְיִל אֲשֶׁר אֲנִי מִצֹּהַר
 אַתָּה

רש"י

תרגום אונקלוס

ההפקר ולא מן הגזל : (ה) לנד ניד להביא
 מהו להביא אם לא יונא ניד יביא מן הגזל :
 (ו) לפני ה' ברשותי שסכים על ידו :
 עשו אחוד לטיטר : (ז) איתא לי צידא ועביר־לי תבשילין ואכל
 באברכינד קדם יי קדם מותי : (ח) וקען קרי קביל טני לטא די אָא
 טפיקרא

עֵשָׂו לְחַקְלָא לְטִיטֵר צִידָא לְאַתְתָּא :
 (ו) וּרְבֵקָה אָמְרָת לְיַעֲקֹב בְּנֵה לְטִיטֵר
 תא שטעית ית אָבִיךָ טטיליל עֵשָׂו
 (ז) אֶתְתָּא לִי צִידָא וְעִבִיר־לִי תבשילין ואכל
 באברכינד קדם יי קדם מותי : (ח) וקען קרי קביל טני לטא די אָא
 יתך

באור

פוט מאלת ה' כדי יתכרך יעקב וגם עשו בכרכת הזרע ולא לבדו כתבנו עליית , (הרשב"א) :
 (ח) ורבקה שמעה , היתה שומעת : להביא , לביטוי , כ"ה לפי פשוטו , וכן מתורגם
 בל"א , ולפי שהיא ניותר דרשו רז"ל שאם לא יונא ניד יביא מן הגזל : (ו) ורבקה אמרה
 וגו' לאמר , כבר פירשתי כמה פעמים ענין מלת לאמר הכפולה שחורה על לשון המדבר
 בלי שינוי , וכן פה בלשון הזה אמרה הנה שמעתי וגו' , ולאמר שבסוף הספוק שורה על
 הלשון שאמר יתחן , ואין הטובה שלא תשנה בגלות שאמר , כי בלשון שינתה המלות כאשר
 יראה הרואה שגוי יתחן לעשו ה' בשינוי המלות , וכן דרך הכתוב לשומר הטעמים ולא
 המלות , וכן רבקה אמרה הכוונה ולא המלות נסמרה לבנה דברי יתחן , רק הטובה כוונת
 הדבורא המדבר היותו אז תבוא מלת לאמר כמו אמרה רבקה הביאה לי ניד וגו' , ובלא מלת
 לאמר היתה גריכה לומר , הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך להביא לי ניד ולעשות
 מעשים לאכל לבדו לפני ה' לפני יתו , ואלא להכב הדבור אל יתחן : (ז) לפני ה'
 בשם ה' , אבל כמורד נטר ניד לפני ה' (בראשית י' ט') , פירושו בכל העולם , וכן
 וביטוי היתה עיר גדולה לאלהים (יונה ג' ט') , בכל עולמו של הקב"ה לא היתה עיר
 גדולה כגיטוה' (הרשב"א) , ורש"י פי' לפני ה' ברשותי שסכים על ידי , ולשון הרשב"א
 לא סבר בכל הפרשה לפני ה' רק במקום הזה כי אמרה לי אשו הנדכה לפני ה' תה'
 ברוח הקדש ואם יתכרך זה עשו אחיך מתקיים בו וכורשו לעולם ואין לך עמידה לפניו עכ"ל :
 לפני מותי , כמו נערס אמות :

תולדת כו

אתך: ט לך נא אל הצאן וקח
לי משם שני גדיי עזים טבים
ואעשה אתם מטעמים לאביך
באשר אהב: והבאת לאביך
ואכל בעבר אשר יברכה לפני
מותו: ויאמר יעקב אל רבקה
אמו הן עשו אחי איש שער
ואנכי איש חלק: יב אולי ימשני

תרגום אשכנזי קצוה

הייסע: (ט) געהע צו דעם
קליינן פיהע, ברינגע מיר
דאהער צוויי גוטע ציגען-
בעקליין, דאס איך דיינעם
פאטער שמאקוראפטע גע-
ריכטע מאכע, וויא ער גערן
האט: (י) דיא זאללזט דוא
דיינעם פאטער ברינגען,
דאס ער עסע: דאמיט ער דיך
זענגע, פאר ויינעם מארטע:
(יא) יעקב שפראך צו זיינער
מוסטער רבקה: זיהע מיינ
ברודער עשו איזט איין
האריגער מאן, איך אבער
סיין

בין אויב גראסטער מאן: (יב) פיללייט בעטאזטעט מיך

תרגום אונקלוס

יתק: (ט) אויב צען לות ענא וסב
לי סתקו תרין גדיי עזיו שקיו ואעבר
יתחון תבשיליו לאכוד בקיא הרחם:
(י) ותיתי לאכוד ויכול פדיל דיקרנה
קדם טותיה: (יא) ואמר יעקב לרבקה
אמיה הא עשו אחי גבר שערן ואנא
גבר שעינע: (יב) טאים יטושינגני

ר ש י

(ט) וקח לי משלים ואינס נזל שקך כתב
לה יתק בככותה לישול שני גדיי עזים ככל
יום, בראשי רנה: שני גדיי עזים וכו שני
גדיי עזים היה מאכלו של יתק אלא פסח היה
האחד הקריב לפסח ואחד עשה מטעמים
בפרקי דרבי איצור: כאשר אהב כי טעם
הגדי כטעם הנבי: (יא) איש שער בעל
שער: (יב) ישעני כמו ממש כנהרים
החמודות

באור

(ט) גדיי, הקטן יקרא גדי בין מן העזים בין מן הכבשים שהרי סוף גדי לעזים, ודומה
כי ים גדי שליט מן העזים, והראשני פירש לא יקרא גדי כי אם מהעזים וזה שאמר גדי
עזים כלו קטן שעדיין נריך לעזים, וכן שער עזים, ואמר כי כן נקרא נערכי גדי,
והקטן שלשה גדיים (שמותל' י' ג'), ומייכות הקטן גדיי עזים. (הכד"ק בשרשים
שז נדה): טבים, שמנים, וכן דך וטוב (בראשי' י"ח ו'), שבע פרת הענת
(טס מ"א כ"ו), וכן תרגם יב"ע, שמנין, וכתב הראש"ס שנתה לקחת גדיי עזים ולא
כנשים כשניל העודות שזערן קשה כבער אדם: (יא) איש שער, בעל שער, והוא
תאר וכן שערות, וההסך חלק: (יב) ישעני, שראו ממש מן ממש כנהרים (דברים
כ"ח כ"ט), ודגש הש"ן לחסרון הראשונה שהיא ע"ן הפעל ע"מ ען עקבי יסבגי מן
כנע, ולשון הרמב"ן אין הטעם שימשהו להכיר אותי, אבל אמר אולי יקרב אותי אל
עשו לבק לי אז לשום ידו על פני כדך חבת האב על בני רימא בטחא שאני חלק.
ואני תמה איך לא פחד מהיכר הקול וכל בני אדם נכרים בקולם כמו שאמרו רבותינו
האיך סומא מותר באשתו והאיך בני אדם ישתרין בנשותיהן בלילה אלא בטביעות קולא וחס
סתם בני אדם מוכירין כן מה יהיה בינתק החכם והבקי להכיר בין בניו שתי' לו בלחית
טביעות בקול, אולי הו האחים האלה דומים בקולם, ופי' הקל קול יעקב דבריו שדגבר
בלשון רכה ומוכיר שם שמים, אז שהי' משנה קולו לדבר כשק לחיו כי ים כנני אדם
ערעיס

אָבִי וְהָיִיתִי בְעֵינָיו כְּמִרְעָתָע
 וְהִבֵּאתִי עָלַי קָלְלָה וְלֹא בִרְכָה:
 יג וְתֹאמַר לוֹ אִמּוֹ עָלַי קָלְלָתְךָ
 בְּנֵי אִם שָׁמַע בְּקִלְי וְלֹד קַחֲלִי:
 יד וְיֹלֵד וַיִּקַּח וַיָּבֵא לְאִמּוֹ וְתַעֲשֶׂה
 אִמּוֹ מִטַּעַמִּים כַּאֲשֶׁר יֵאָדָב
 אָבִיו: טו וְתִקַּח רַבֵּקָה יְתִיבָה
 בְּגֵדֵי עֶשָׂו בְּנֵה הַגִּדְל הַחֲמֹדֶת
 אֲשֶׁר אֶתָּה בְּבֵית וְתִלְבֵּשׂ אֶת־
 יַעֲקֹב בְּנֵה הַקָּמָן: טז וְאֵת עֹרֹת
 גִּדְיֵי הָעֹזִים הִלְבִּישָׁה עַל־יָדָיו

מִיַּן פֶּאָטֶעֶר , זאָ בִּין אִיד אִין
 וַיִּנְעוּ אוֹיְנֵעוּ וַיִּיָּא וַיִּיָּא אִין בַּע־
 טריגער : אונד ברוינגע פֿלוד
 אויף סיד , אָבער נִכְטִי זעגען :
 (יג) דיא מוטטער שפראך צו
 איהם , דיין פֿלוד זאלל אויף
 מיד קאטמען , מיין זאָהן :
 געהאַרבע גור מיינער שטימ־
 מע , אונד געהע ברוינג מיר !:
 (יד) ער גינג , נאָם , בראַכטע
 עו זיינע מוטטער : דיִא
 מוטטער מאַכטע שמאַק־
 האַפֿטע שפּייזעו , וַיִּיָּא זיין
 פֿאָטער זיא גערנע האַטטע :
 (טו) רבקה נאָם דיא בעזטען
 קליידער איהרעו אַלמעזטען
 זאָהנעו עשו'ו , דיא בייא
 איהר אים הויזע וואָרעו :
 בעקליידעטע איהרעו וינגוטען
 זאָהן יעקב : (טז) דיא

פֿעללע דער יונגען ציגען אָבער , לענטע זיא אויף וַיִּנְע האַנדע אָן : אונד

תרגום אונקלוס

רש"י

אָבִא נִאָהִי בְעֵינֵיהִי כְּמִרְעָתָע
 מִיַּתִּי עָרִי לוֹטִין וְלֹא בִרְכָה: (יג) וַיִּאָמַר
 לִיה אִמִּיהָ עָלַי אֶתְאָטֶר־כְּנֹכָא דְלֹא
 יִיתֹן לוֹטִיָא עֲלֵךְ בְּרִי בְרַם קַפֿל מִנִּי וְאִיִּר סָב לִי : (יד) וַיֹּאמֶר וְגַם־יָבִיב וְאִמִּיהָ
 לְאִמִּיהָ וְעַבְדָּתָא אִמִּיהָ תְּבַשְׂלִין כְּטַא דְרַחֵם אָבִיהִי : (טו) וְגַם־יָבִיב רַבֵּקָתָא
 לְטִישִׁי עֶשָׂו בְּרָה רַבָּא דְקָמָן דִּי עֶשָׂה כְּבִיתָא וְאֶלְפִישִׁתַּיִת יַעֲקֹב קָרַח
 וְעִדָּא : (טז) גִּית מִשְׁבֵּי גִדְיֵי בְרַעֲיָו אֶלְפִישִׁתַּי עַר יְדֻהִי וְעַר

(טו) החמודות הנקיות כתרנושו דכיתא *
 ד"א שמד לותן מן כמרוד : אשר אתה נכית *
 והלא כמה נשים היה לו והוא מסקיד לכל אש
 כל

באור

יודעים לעשות כן עכ"ל: כמחעוהע, טרפו תנה ונכפלו העין והלח"ד, והוא זונטן
 פֿעל וסירחו כאיש שמתנה אחר : ולא ברכה , אס אולי זאלל עלי ברכה לא יברכני אס
 אטערו (ר"ע ספורט) : (יג) עלי קללתך
 אל תסחד סיקל ואס יקלל תהי קללתו עלי ולא עליך , כי הימה נישחת כמה סאמרלה
 הקכ"ה ורכ יעבד נעיר , כן פי' הדאב"ע והרשעים וכן תרגם יב"ע והוא תרגם האשכנזי ,
 ואנקלוס תרגם בלומן אחר וזיט שיושב על לשון החקלא : (טו) בגדי , רוצו יבא נקטן
 הזכרים בגדים , אכל נולא גם צרטי הנקטת , קנישת כל בגדתיך (תהלים ת"ה ט') ,
 דינא כאן סוף נקטן הזכרים ואח"כ המאז צרטי הנקטת , החודת , כמו החודת האת
 והכרו (בראשית ל"ב ט') , וחזי גדולה וסוק (תהלים ט' י"ט ט') : החטרה , כל' גדרס
 קאזניס

ועל חלקת צואריו: ונתת את
 המטעמים ואת הקחם אשר
 עשתה ביד יעקב בנה: יש ויבא
 אל אביו ויאמר אבי ויאמר הנני
 מי אתה בני: יש ויאמר יעקב
 אל אביו הנני עשו בכרך
 עשיתי כאשר דברת אלי קום
 נא שבה ואכלה מצידך בעבור
 תברכני נפשך: כ ויאמר יצחק
 אל בני מה זה מהרת למצא
 בני ויאמר פי הקרה יהודה
 אלהיך לפני: כא ויאמר יצחק
 אל

אונר אויף דאן גלאטמע ווינען
 האלוען: (י) הירוף נאכ ויא
 דיא וואהלשמעקנדע שפיווען
 אונר דאן בראך וועלכע ויא
 צוגריכטעט האטע: איררעם
 זאהנע יעקב אין דיא האנד:
 (יט) דיוער קאם צו ווינעם
 פאטער, אונר שפראך, מיין
 פאטער! ער שפראך, הויר
 בין איך, ווער ביזט דו, א
 מיין זארו! : (יט) יעקב
 שפראך צו ווינעם פאטער,
 איך בין דיין ערוסגעבארהנער
 עשו, איך האבע געטהאן וויא
 דוה צו מיר געשפראכען
 האט: שטעהע נון אויף,
 זעטצע ריך, אונר אים פאן
 מינעם ווילדפרעט, דאמיט
 דינע געעליע מיד זעננע:
 (כ) יצחק שפראך צו ווינעם
 זאהנע, וויא האט דוה זא
 באַלד עטוואַז געפונדען, מיין זאָהן! דויער שפראַך, דער עוויגע, דיין נאָסט, האָט
 עו פֿאַר מיר הערגעפֿינגט: (כא) דאָ שפראַך יצחק

באלד עטוואז געפונדען, מיין זאָהן! דויער שפראַך, דער עוויגע, דיין נאָסט, האָט
 עו פֿאַר מיר הערגעפֿינגט: (כא) דאָ שפראַך יצחק

תרגום אונקלוס

רשי

ועל שעיעות צואריו: (י) ויקבת ית
 פקשליא וית לחטא די עקבת בידא
 דיעקב ברה: (יט) ועאל לות אביו
 ואטר אבא ואטר הא אגא טו את
 ברי: (יט) ואטר יעקב לאביו אגא עשו בוכרד עבדית בטא דמלקתא
 עמי קום כען אסתדר ואיטל מצירי בריל היי תברכני נפשך: (כ) ואטר
 יצחק לבריה טה דין אחותא לאשתחא ברי ואטר אבי וסיין אלהיך דרטי:
 (כא) ואטר יצחק

באור

אשכנזים וכתובים, ואל' דכיתא, פי' הנקיות, והם שהיה עבד בהם את אביו בשעת
 אכילה (הרשב"ם): (יט) ואכלה, טווי בתוספת ה"ח והאל"ף טרם ונתקן חטף כמו
 זכרה לחסדי דוד עבדך (ד"ה ב' ו' מ"ב): תברכני, כל הפתח במקום הנרי, ולדעת
 הרד"ק הט"ן הנכתבת מיין המדב' והתוספת נבלעת בגוש, [וכ"ה דעת הרמב"ע כמו
 ויסבגו (דברים ל"ב י'), יסברנטי (הושע ה' ט"ו, ומגלי א' כ"ח)], ויא יהי עבלי
 קוספת

אֶל-יַעֲקֹב גִּישָׁה-נְאֻמָּה וְאִמְשָׁה בְּנֵי
הָאֵתָהּ זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם-לֹא :
כִּי וַיֵּגֶשׁ יַעֲקֹב אֶל-יִצְחָק אָבִיו
וַיִּבְרָא וַיֹּאמֶר הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב
וְהַיְדִים יָדַי עֲשׂוֹ : כִּי וְלֹא הִכִּירוּ
כִּי-יָדָיו יָדָיו כִּי-יָדַי עֲשׂוֹ אִם-לֹא
שְׁעֵרְתָּ וַיִּבְרָא וַיֹּאמֶר אֵתָהּ
זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ וַיֹּאמֶר אָנִי : כִּי וַיֹּאמֶר

עו יעקב, קאם דאך נאָהער, דאס איך דיך בעטאומע מיין זאָהן! אָב רוא אויך מיין זאָהן עשו ביוט אָדער ניכט : (כג) יעקב טראָט נאָהער עו זיינעם פֿאַטער יצחק הין, דיוער בעטאומעטע איהן : אונד שפראַך, ריא שטיממע איזט יעקב'ז שטיממע : ריא האַנדע אַבער וינד עשו'ז האַנדע : (כג) ער ערקאנטע איהן אַלואַ ניכט, ווייל זיינע האַנדע זאָ האַריג וואַרען, וויא ריא האַנדע זיינע ברודער עשו'ז : דאָהער

הגשה זעגנעטע ער איהן : (כד) שפראַך אַבער נאָמאָלו, ביוט רוא אויך מיין זאָהן עשו'ז דיוער שפראַך, איך בין עו : (כה) דאָ שפראַך ער, רייכע

תרגום אונקלוס

ר ש י

(כא) גשה נא ואמשך - אמר בלבו אין דרך עשו להיות עם שמים שגור בסמוך זה אמר כי הקרה ה' אלהיך : (כב) קול יעקב - שמענו בלשון תחנונים קום נא אכל עשו בל' קנטוריא דבר יקום אכני : (כד) אני לא אמר אני עשו ולא אשתמוך עליה ארי הווי ידוהי כידוי עשו אתוהי שעוהו וקרכיה : (כז) נאמר את בין כרי עשו נאמר אגא : (כח) נאמר קריב

באור

תוספת והדגש לתפארת הקריאה והוא הכתוב לדעתו, ואדבר עוה עדי בקול'א איה : (כא) ואמשך, היה ראוי להדגש כחבריו שנפרסה והיקל על הלשון, ולשון רש"י אמר יצחק אין דרך עשו להיות עם שמים שגור בסמוך זה אמר כי הקרה ה' אלהיך עכ"ל, וכו' ה' בכ"ר, וכתב הרשב"י ואני תמה כי לא היה עשו דעו בעיני אביו ואולי היה חושב בלבו כי בעבור היותו איש שלה ולבו על הניד אינטו מוכיר עם שמים ומפחדו שלא יוכירו בנימין שאינו טהור או מבלי טוהה ומחשב לו זה בעיני אביו ליראת שמים, ועל דרך הפשט יהי זה בעבור טניעות הקול עכ"ל : (כב) הקל קול יעקב, לפי שתחומים היו היה קולן דומה קבת זה לזה ולכך טעה יצחק בקולו מואחר אמנא איש שער על טולדו (הרשב"ס), ור"ל טעה עד הנה וקבל דבריו בזה שאמר אכני עשו כסודך, ואמר לו מה זה מהרת למנא בני, בתשובה שהיא עשו, עד שלבסוף אמר דברו עם יעקב דברים הרבה והתנוון היטב בקולו הכיר אזה שני בקולו וקראתו אליו להענישהו, ותמה על זה ואמר הקל קול יעקב וט' : (כג) כי היו ידיו כידוי עשו אחיו שערות, ושערו, כי היו ידיו שערות כידוי עשו אחיו, ולפי שאמר כידוי עשו אחיו הוא כמו מואמר מוסגר, לכך מלת אחיו בטפחא שהיא טעם ממכסיק יותר מן הרביע שכולת ידיו : ויברכיהו, הי"ו מחברת מלת ויברכיהו למאמר שלטנו בטנה, ושערו, ולפי שלא הכירו כי היו ידיו שערות, לכך

תולדת כז

תרגום אשכנזי ר

הַגִּישָׁה לִי וְאֶכְלֶהּ כְּצִיד בְּנֵי
לְמַעַן תִּבְרַכְךָ נַפְשִׁי וַיִּגְשֶׁהָ
וַיֹּאכַל וַיֵּבֵא לוֹ זֵינ וַיִּשֶׁת׃
כז וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יִצְחָק אָבִיו גִּישָׁה
נָא וּשְׁקָה לִי בְנֵי׃ כז וַיִּגְשֶׁהָ וַיִּשְׁק
לוֹ וַיֵּרַח אֶת־רִיחַ בְּגָדָיו

רייכע מיר הער! זא ויילל איד
פאן מיינען זאָהנען ווילד־פרעט
עסען, דאָמיט דיך מיינע
זעעלע זעננע: ער רייכטע
איהם הין, אונד ער אָם,
בראָכטע איהם אויך וויין,
אונד טראַנק: (כז) דאָ
שפראַך ויין פֿאַטער יצחק צו
איהם: קאָם דאָך נאָהער,
אונד קיסע מיך מיין זאָהן:
(כז) דיווער קאָם נאָהער,
ויענגעטע

ויברכהו
קיסטע איהן: אלו יענער דען גערוך ויינער קליידער ראך, זענגעטע

תרגום אונקלוס

רש"י

קריב קרטי ואיכול טצידיא דקרי
בדיל דתקריבנה נפשי וקריבליה
ואקל ואיתי ליה תקרא ושתי: (כז) ואתר ליה יצחק אבותי קריב
גען וישק לי קרי: (כז) וקריב וישק ליה וארח ית ריחא דלבושותי
וכרכיה

באור

לכן ברכהו, וכן מתרגם בל"א: (כז) אתה זה בני עשו, דרך שאלה אעפ"י שאין
עשו ה"א השאלה, כו לפעמים יחסרו ה"א השאלה או התעיהה, וכן אתה אומר
אדניהו ימך אחרי (מלכים א' א' כ"ד), ר"ל האתה אומר, כן פי' הרד"ק, וכן
מתרגם בל"א, והרשב"ם מפרש אתה זה בני עשו, נראה שאתה בני עשו: (כז) ואכלה
האלף סימן המדבר והנח הנעלם שהוא אחרי תחת אלף הארש, וכן
אומר לאל סלעי (תהלים מ"ב י'): מציד בני, כאלו אמר מנידך אלא כן הוא מנהג
הלשן, וכן יקס אבי ואכל מניד בני: (כז) ושקה לי, כל נשיקה שהיא בלא למ"ד
היא נסה כמו ושקהו (בראשית ל"ג ד' ושואל א' י' א'), ועם הלמ"ד ביד או נכתף
או בלחי על פי מנהג המדינות כמו ושקה לי, ושק לי, וכן ושק יעקב לרחל
(בראשית כ"ט י"א) (הראש"ע בתחלת ש"ה וכ"ב פה), ולא ידעתי מינין לו זה,
וכמוהו מהוראת הכתובים שמהגם הי' שכל נשיקה תהי' נסה, כו מנאטו הלמ"ד
שמשו במקום את כמו הרנו לאננר (שואל ב' ג' ל'), וכן מנה הרד"ק במכילת (ד'
קטן דף כ"ז ע"א וע"ב) ענין השיקה עם למ"ד בין אותן הממשות במקום את, וגם
בארשים שרש נשק לא חילק בנייהם: (כז) וירח אה ריח בגדיו, המעודות ובגדיהם היו
מבאשים בשומער, ושער הכתוב, וכשהריו את ריח בגדיו או ברכהו, וכן מתו' בל"א,
והוא נאות לקדר הו"ן: ראה ריח בני, לפי שהרגשת העין היא גדולה מאשר ההרגשות
נאלטו שאר ההרגשות לה' (רד"ק בארשים שרש ראה), ועוד כתב המ"י כי הגויה הוא
לא נא לאדם מיוחד אלא למי שיהי' והוא על דרך מליצה וכן רבים, ולי נראה שאינה נוח
רק היא לקריאה וענינה כמו הנה, ולכן נמצאת גם לרבים, ראה אנכי נתן לפניכם
(דברים י"א כ"ו), כאשר כתבתי על מלת הנה בפ' נח (י"א ג'), ומלת לכה בפ' וירח
(י"ג ל"ב), אלא ישתנו ככל מקום שהם לסימן הקריאה לבד: כריח שררה אשר ברבו
ה', את השדה שהוא ע"א נרד וכרכם קנה וקניון, ומשנ בלבו שהוא עשו ולפי שכל
מהשדה הריוו בגדיו כריס' בני האילנות כי יתכן כי זה המעשה הי' נחש הראשון, כ"כ
הראש"ע

וענגעטע ער איהן : אונד
שפראך , ויהי ! דער גערוך
מיינען זאָהנו איום וויא דער
גערוך איינען פֿעלדען ,
וועלכען דער עוויגע געווענגעט
האַט : (כח) גאַטט געבע דיר
פֿאַם טחיא דעו היממעלן ,
אונד פֿאַן דער עררע פֿעטטיג
קייט : געטרייד אונד טאָט
דיא פֿיללע : (כט) פֿעלקער מיסען דיר דיהנען , נאַציאָנען זיך

ויברכהו ויאמר ראה ריח בְּנֵי
כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יְהוָה וְשֵׁשׁ
כח ויתקדש האלהים מטל
השמים ומשמימי הארץ ורכדגן
ורחירש : כט ועבדוך עמים
וישתחו

רש"י

תרגום אונקלוס

עמו ריח גן עדן : כריח שדה אשר נרכו ה' .
שנתן בו ריח טוב חיה שדה תפוחים כך דרשו
ד"ל : (כח) יתן לך יתן ויחזוק ויתן
בראשית רבה . ולפי פשוטו מוסף לענין
הראשון ריח בני גנתן לו הקב"ה כריח
שדה גומה ועוד יתן לך מטל השמים וגומר
כמשעו' ומ"א יש הרבה לכמה פנים : (ד"א)
מהו האלהים בדיון אם ראוי לך יתן לך ואם
לאו לא יתן לך אבל לעשו אמר עשיתי הארץ
למד שלמה כשעש' הכית סודר תפלתו ישראל בעל חמורה ויגדליק עליו הדין לא יקרא
עליך תגר לפיכ' (מלכ' א' ח) ונתת לאיש כדרכו אשר תדע את לבבו אבל עבד' ומחוסר
אמנה לסיכוף אמר ואתה תשמע השמים ועשית ככל אשר יקרא עליך הנכרי בין ראוי בין אלו
ראוי תן לו כדי שלא יקרא עליך תגר , כרש"י

ויברכיה ואמר חוי ריחא דכרי כריח
חקלא רי כרביה יי : (כח) ויתנו לך
יי מטלא דשטיא ומטובא דארעא
וקניית עבוד וקטור : (כט) וישתחוו
עמטין וישתעבדון
יהי' משנך בין גדיק בין רשע יתן לך ויחזק
למד שלמה כשעש' הכית סודר תפלתו ישראל בעל חמורה ויגדליק עליו הדין לא יקרא
עליך תגר לפיכ' (מלכ' א' ח) ונתת לאיש כדרכו אשר תדע את לבבו אבל עבד' ומחוסר
אמנה לסיכוף אמר ואתה תשמע השמים ועשית ככל אשר יקרא עליך הנכרי בין ראוי בין אלו
ראוי תן לו כדי שלא יקרא עליך תגר , כרש"י

באור

הראש' ובמדק' רבי אליעזר אמרו שהי' דבר זה נסמך וכ"ה בתרגום יב"ע, ודעת רש"י
והראש' כי חזר נרכו שושב על השדה, וכן הסכים התרגום האשכנזי, והרשב"א ז"ל
פירש שהיא טב על מלת בני ג' ברכו בשדה ויהי נגד בניית השמים אה"ק שאלת
בני חמטיק ית' וי"ק שחזרו בשלם שדה, ועוד שיחזר ב"ה השמים והיה ל"ל חזר נרכו
ה' טו : (כח) ויהן דך , רש"י פי' כי לפי פשוטו יושב לענין הראשון ריח בני גנתן
לך הקב"ה כריח שדה וט', ועוד יתן לך מטל השמים וט', והראש' פירש שיוסב על
ברכו ה', יתן לך מטל השמים כעין ברכת השדה : ומשמני הארץ, חן הו"ם מוחזית
בכל'ם הבאה נחוקס חן כו"ם מטל כי הי' רש"י חן הו"ם חן הו"ם חן הו"ם חן הו"ם
ובחבור הכתובים מדגש כח"ד המעל, ויהי' מ"ם מטל מוסב עמה וחסרת עמה חל"ו
אמר ומשמני (כדש' הראש'ע, והרד"ק נפ"ס' בראשית), וכן ת"א ויכ"ע בשני וי"ד ,
או יהיה נסמן גם כלא מ"ם שנושית וסב על יתן לך, ויתן לך מטל השמים, וגם יתן לך
משמני הארץ, ויתן פי' משמני הארץ כמו חרן שניה, כי משמני מוסב מועלת הארץ ,
כאשר יורה השמיכות, דק פי' שנושית אל הארץ, והאחרונה האשכנזי תרגם על טונה
זאת, ויתן לך חלזים (וידעה שנושית) מטל השמים ומשמני הארץ, ויתן חן השם
המופלט הזה : דג , טבל חמשת החיים, טהר השוקה איסן שאלת שיעל וכוסמים ,
וקקלעו דגן לאמר שגמרו, לדעת המד"ק כשרשים ארם דגן : ותירש , הוא חין המדש ,
וכרש

וַיִּשְׁתַּחֲוּ לַיהוָה לְאֶמְיֵים הַיְהוּדָה גְבִיר
 לְאַחִיד וַיִּשְׁתַּחֲוּ לַיהוָה בְּנֵי אִמָּה
 אֲדָרִיד אַרְוֹר וּמְבַרְכִיד בְּרוּךְ :
 וַיְהִי פֶּאֶשֶׁר כִּלְהַ יִצְחָק לְבָרְךְ
 אֲתִיעֶקֶב וַיְהִי אֵף יֵצָא יֵצָא
 יֵעֶקֶב מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אֲבִיו וַעֲשׂו
 אֲחִיו בֵּא מִצִּידוֹ : לֹא וַיַּעַשׂ גַּם
 הוּא מִטַּעֲמִים וַיִּבְיֵא לְאֲבִיו
 וַיֹּאמֶר לְאֲבִיו יָקָם אָבִי וַיֹּאבֵל

וַיִּשְׁתַּחֲוּ קָרִי : טציד

תרגום אונקלוס

וַיִּשְׁתַּחֲבֹדוּ לַיהוָה מִלְּבָבוֹ הַיְהוּדָה רַב לְאַחִיד
 וּמִסְבְּרוֹ לַיהוָה בְּנֵי אִמָּה לְיִשְׁרָאֵל וְיִחְזִיקוּ
 וּמְבַרְכִיד וְיִחְזִיקוּ בְּרוּכִין : (ב) וְהָיָה כִּי
 שִׁיעַ יִצְחָק לְבַרְכָא וְתִיעֶקֶב וְהָיָה
 בְּרֵם מִיַּפְק נִפְק יֵעֶקֶב מִן קִדְמֵ יִצְחָק
 אֲבִיו וַעֲשׂו אֲחִיו וַיִּבְיֵא אֵת מִצִּידוֹ :
 (א) וַיַּעַשׂ אֵף הוּא תַּבְשִׁילוּן וְאַעֲשִׂים
 לְאֲבִיו וַאֲבִיר לְאֲבִיו יָקָם אֲבִיו וַיֹּאבֵל

באור

ויד כיקעו פאר דיר : ווערדע
 דיינער ברודער הערר ! ריינע
 מוטטער ואהנע כיהען ויד
 פאר דיר : פערפלוכט זייט
 ווער ריך פלוכט , אונר ווער
 ריך וענגעט , געוענגעט :
 (ב) אלונזן יצחק פאלענרעט
 האטטע יעקב צווענגען , אונר
 יעקב וא עכעו פאן זינעם
 פאיער יצחק וועג געבאנגען :
 זא קאם זיין ברודער עשו פאן
 זיינער יאגד צוריק : (לז) אונר
 ער מאכטע וואהרלשמעקטע
 געריכטע , בראכטע זינעם
 פאטער : אונר שפראך צו
 זינעם פאטער , מיין פאטער
 שטעהע אייף , אונר עכע פאם
 ווילדפרעט

רש"י

בני אהיד : (כס) בני אהיד . יעקב אהיד
 ליהודה בני אהיד לפי שהיו ט בניס וכוה
 אהיות וכתן שלל כלל אלה אחת אהיד בני
 אהיד : אוררד ארור ומברכיד ברוך . ובלע
 הוה אהיד ומברכיד ברוך ואוררד אהיד ברוך
 תחתם יסודים וסופן שליה ואוררד
 ומברכיד קודמים למברכיד לפיכך יצחק
 הקדים תחת אוררד לברכה ומברכיד
 והראשית תחת שליה וסופן יסודים לפיכך
 בלעם הקדי ברכה לקלה : (ל) יצ

פרשי יצחק בלעם מיניק (אדכרי חו"ל) מן יצק , אלל אהידק תלה חיה זם : (כט) תה
 קרי ביקוס יד : גביר , אהיד ורזם : אהיד , הרזם על פי בני הפלגים , חבל לא
 היה לו ליצחק פלגים , ואלו סונתי למרע על בני קטורה כי תלת אהיד פלגו קבוצק
 כח ליצחק חזים חזמו (לעיל י"ג ט) : בני אהיד , יעקב אהיד ליהודה ואלתו לך
 בני אהיד (זס ח"ט ח) , לפי שהיו ט בניס וכוה אהיות וכתן שלל כלל אלה אחת
 אהיד אהיד בני אהיד . (כ"ד) ולפי פאשו לאהיד וכוה אהיד אהיד אהיד , ותום כפל
 לפן תולת זנות כדך תולתת הגטיות : אוררד אהיד , כל אהיד אהיד , וכן
 ועברך : (ז) ויהי כאשר וט ויהי אד וט , כל כפל וכוה בעבור אהיד אהיד
 אהיד אהיד , ומכאן כוהו תולת ויהי : יצא , זה אהיד חיה כל , ולכנה
 מיס אעשה ליעקב על הכתוב אלן הקדים לנח רגע אהיד קודם לא כחברך יעקב
 בעדו , זס ביקוס אהיד כח פלגו : (לא) גם הוא , לפי אעשה יעקב וטעמים
 ספר

וויילדפרעט ווינען זאָהנען ,
ראַמיט מיך דוינע זעעלע
זעננע : (לג) דאָ שפּראַך ווין
פּאַטער יצחק צו איהם , ווער
ביזט רוא דען ? ער שפּראַך ,
איך בין דוין ערוטגעבאָהרנער
זאָהן עשו : (לג) דאָ ערשראָק
יצחק איבער דוין מאַסען
זעהר , אונד שפּראַך , ווער
זיזט דען אַלואַ יענער ,
וועלכער ווילדפרעט געיאַגט
אונד מיר געבראַכט האַט ,

מַצִּיד בְּנוֹ בַּעֲבֹר תְּכַרְכְּנֵי נַפְשֵׁךְ :
לג וַיֹּאמֶר לוֹ יִצְחָק אָבִיו מִי־אָתָּה
וַיֹּאמֶר אָנִי בִנְךָ בְּכֶרֶךְ עֵשָׂו :
לג וַיַּחְרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה
עַד־מָאֵד וַיֹּאמֶר מִי־אָפִיָּא הוּא
צִהְצֵד צִיד וַיָּבֵא לִי וְאָכַל מִכֹּל

כטרם
בעפאר

אונד מיר געבראַכט האַט , דאָס איך פאַן אַללעם גענעמען ,

רש"י

תרגום אונקלוס

גַּל * זֶה יוֹכַל זֶה כֹּחַ : (לג) וַיַּחְרַד *
כְּתַרְנוּ וְזוּה לִשְׁן תִּימָה וְזִדְרָשׁוּ הָאֵל
גִּיהַכְס פְּתוּקָה תַּחְתּוּ : מִי אִיפֹא * לִשְׁן
לַעֲמֹשׁ מִשָּׁמַע עִם כַּעַם דְּבָרִים אִיפֹא אִיֵּה פִה
מִי הוּא וְאִפֵּה הוּא הַכֹּד כִּיד : וְאוֹכַל מִכֹּל *
מִכֹּל מַטְעָמִי * עֲבָרָתִי לְטַעֲמֵי טַעֲמִי טו : גַּם
בְּרִיק יִהְיֶה * אֵלֶּה תַּחַת * אֵלֹהֵי אֲרִימָה יַעֲקֹב
לִאֲנִי

מַצִּידָא דְּכַרְיָה כְּדִיל דִּי תְּכַרְכְּנֵי
נַפְשֵׁךְ : (לג) וַאֲמַר לֵיהּ יִצְחָק אָבִיו
טָאן אַתְּ וַאֲמַר אָנָא בְּרֵךְ בּוֹכְרֵךְ עֵשָׂו :
(לג) וַיַּחְרַד יִצְחָק תְּהֵא רַבָּא עַד לְחַדָּא
וַאֲמַר טָאן הוּא דִּיכִי דְּצִד צִידָא וְאָעִיל
לִי וְאָכַלִּית טְבוּלָא עַד

באור

אמר כי גם עשו מעשים : (לג) ויחרד, א"ת ותוה, לִשְׁן תִּימָה, אכל הד"ק
בזרעים שרש חרד כתב כי ענינו ענין הפחד בתנועת הנוף כשיבא ללדס פחד פתחוס
יתנועע כל נוש עכ"ל, ולזה כיון יב"ע שתרגם ולעזעזע צִהְצֵד וְעוּשֵׁ, וגם הכתובים
האשכנזי תרגם לִשְׁן פִּתְּחָא פִּתְּחָא : מי אפוא, הם שתי אגלות נבדלות מי הוא, ואפוא
הוא, כל"ו אנה הוא הכד יוד ויכח לו כן פי' הד"ק בזרעים שרש א"ף, וכן פי'
הראב"ע, ולדעתם היא מורכבת מכ' מלות, אי פה, וכו"ל דעת רש"י ז"ל, ויש אגלות
מורכבת ומורה על ענין עתה, וכמאלת י' פעמים נה"א בסוף ע"פ החסו' דר' פעמים
כו"ו, ושאר איפוא כו"ו אל"ף, והראב"ם כתב ח"ל תיקון לִשְׁן הוא כש'איו שנתלמד
איחול לי איו אלתו"רש בלע"ז עכ"ל כ"ה דט' כ"י, וכו"ו הדפוס שוטעה, ונראה
להגיה עור אג"ל אשתו"רש בלע"ז, כל"א (נוד טעודי), והוא תקון הלשן בלשונות
הללו ליתד הבקשה על הזמן ההוא כעת, ופעמים יאמר הלשון האשכנזי (ואנע עור
איכמאלת), ונראה ק פעמים יאמר עברה כיום ביחס אל הזמן, ופעמים אפוא ביחס
אל המקום, ואניסם לתקן הלשון: וכתב עוד הראב"ם שהחידה היתה על אגלת ע"ב
בתקנת טו"ריו של יעקב עכ"ל, ור"ל כי כשנודע לו הדבר פתחוס ערם שהתנוג
אליו היה סבור שהיה איש אחר ולא יעקב כעבור השער: בשרם חבוא, עתיד כדרכו
אחר מלת טרם, כאשר הודעתך כמה פעמים, נפ' בראשית (ב' ה'), וכו' ואלת
(שמות ט' ב'), שהיה לו הדבר בעתיד, וז"ל תישול, הניח העתיד כשנסטו, אכל
יב"ע תרגם עלת: ואברכהו, הו"ו קשונה ולכן הוא עבר כי היא ה"ו האלהבת
שעתיד לעבר ודיכה להיות נפתח ודגם אחריה, וכעבור ה"ל"ף אגלה שנקבלת דגם
פולס בקטן, ואם היתה ו"ו הקבור היתה נפתח, כי עיקרה בשוא, רק אלא תבוא

תולדת כז

תרגום אשכנזי רב

בְּמִרְס תְּבוּיָה וְאַבְרָכְהוּ גַם־
בְּרוּךְ יְהוָה: לְד' בְּשִׁמְעֵ עֲשׂוּ אֶת־
דְּבָרֵי אָבִיו וַיִּצְעַק צְעָקָה גְדֹלָה
וּמְרָה עַד־מְאֹד וַיֹּאמֶר לְאָבִיו
בְּרַכְנִי גַם־אֲנִי אָבִי: לֹס וַיֹּאמֶר
בְּנֵי יְהוָה בְּמִרְמוֹה וַיִּקַּח
בְּרַכְתָּךְ: לו וַיֹּאמֶר הִכִּי קָרָה

בעפאר דוא קאמוט, אונר
איהו געזעגנעט דאבע?
ווירד אויך געזעגנעט בלייבען:
(לד) אלו עשו זיינען פאטערן
ווארטע הערטע, שריא ער
לויט אונר איבער אויו יעמ
מערליך: אונר שפראך צו
זיינעם פאטער, זעגנע מיך
דאך אויך מיין פאטער:
(לה) ריוער שפראך, דיין
ברודער איזט מיט הינטער
לויט געקאממען: אונר האט
דיינען זעגען הינגענאמען:
שמו

(לו) יענער שפראך, האט ער מיך דעוועגען שאן צווייאמאל אונטערטרעטען, ווייל

תרגום אונקלוס

רש"י

עֵה לֹא תִיעוּל וּבְרַכְתִּיה אִף בְּרוּךְ
וְהוּ: (לד) בְּרִשְׁמֵעֵ עֲשׂוּ יִתְפַתְגִּי
אֲמַרְהִי וְצוּחַ צוּחַתָּא רַבָּא וּמְדַרְדָּא עַה
לְתַדָּא וְאָמַר לְאָבִיהִי בְּרַכְנִי אִף אֲנָא אֲבָא: (לז) וַאֲמַר עַאל אַחֻדָּךְ בְּחֻקְתָּא
וְתַבִּיל בְּרַכְתָּךְ: (לו) וַאֲמַר יֵאֵת קָרָה
שמיה

לאביו לא בטלאת הנרכות לכך הסכים וברכו
מדעתו: (לה) בערמה: בחכמה: (לו) הכי
קרא

באור

מ"א לפנינו פ"ב ופ"ג לפתח: גם ברוך יהיה, עיין פ"י הרמב"ן, ולפי פשוטו אף
שחר מתחלה, מ"ט אח"כ כאשר התנוק לתת לב על הדבר הבין שגלי ספק לא הי'
זה כ"א יעקב כמו שהציב אח"כ לעשו בלשון ברור בא' אח"כ במרומה ובלתי מסתפק
בדבר, לכן אמר גם ברוך יהיה, והרש"ט כתב גם ברוך יהי' שמהר לעבדני, וגם
הע שבעת דבקה עשה הכל והיא היתה זוכרת צו שראוי לנרכות עב"ל, ומלת גם
פניה לתוספת ופירושה לפי שאמר ואנרכיהו שברך אותו שלא מדעתו כיון שהרגיש בו
והכיר שיעקב היה, אמר גם ברוך יהי' כל' אברך אותו עתה: (לד) בשמע עשו
אח דברי אביו ויצעק וגו', כאשר שמע עשו את דברי אביו אז נעק, והיו מהפכת
השליד לעבר: גם אני, נקמן שלא בהפסק אבל הוא בהעמדת טעם והוא אחד עג'
גבו כן, וכבר כתבתי כמה פעמים שבנות הכיטי כטול דהיינו הפעל עם הכיטי
יד וכוונת לו בין מלפניו בין מלאחוריו מלת הכיטי, יהיה הענין לעורר הכוונה
להגיד כי על הכיטי הוא חסוב עיקר כוונת המדבר בתאמר הווא, ועיין מ"ט
בסוף פנרויכס אתם (במדבר י"ב ל"ב), וענין גם אני יהיה כענין גם אותי, כתרגום
יע, ברכני אף לי אלה: (לה) בסרסה, אבקלים וי"ע תרגמו בחוכמא, וכן פ"י רש"י,
והאנ"ע פ"י שלא דבר אמת, וד"ל אף שיקר הענין הי' נחשב אבל יתקן לרשות ובעבור
זה לא כעם עליו ולדרכה שאמר גם ברוך יהיה, עכ"ז בהכרח הוצרך לדבר שקר ולומר
אני עשו בכרך והוא יקרא מרמה: (לו) הכי, הה"ל לאמת הדבר לדעת הד"ק
בארשים שרש כי ונפ ירושו לפי ברלשית כה"ל הרנסת וגם ירשק (מלכים א' כ"א י"ט)

ווייל ער יעקב (אונטערטרעג
סער) היינט? מינע ערוט
געבורט האבער גענאסמען,
אונד נון איזט האט ער אויך
מינען זענען גענאסמען:
אונד שפראך יעענער, האט
סיר קיינען זענען צוריק בעג
האלטען? (ל) יעזק אנט
ווארטעמע, אונד שפראך צו
עשו, דא איך איהן דיר צום
דערהרן געמאכט, אללע
זינע ברודער איהם צו

שמו יעקב ויעקבני זה פעמים
את ברכת לקח והנה עתה
לקח ברכתי ויאמר הלא
אצלת לו ברכה: לו ויען יצחק
ויאמר לעשו הן גביר שמתו
לקח ואת כל יחיו נתתי לו

לעבדים קנעלטען אונטערגעבען, אונד

רש"י

תרגום אונקלוס

קרא שו' לשון תימה הוא כמו הכי אחי אתה
שח' לכך קרא שו' יעקב על שם שופו שח' הוא
עתיד לעקבני' תנחומא למה חרף יצחק
אמר ימה עין י' בי אברתי קטן לפני גדול
ואתו סלה הימס התחיל עשו מנעק יעקבני
זה פעם ח' ל' חניו מה עשה לך ח' ל' את ברכתי
לקח חמר בכך הייתי עבר וחרד שח' עברתי
על שורת הדין עבדני לכבוד ברכתי גם נחך
יהי

שמייה יעקב ותכטני דגן תרתי וטין
ית-ככהותי נסיכ והא קעו קבל
ברכתי ואמר הלא שבקת לו ברכתא
(ל) ואתיב יצחק ואמר לעשו הא
רב שניתנה עילקך ותדכל אחתי
יהיבית ליה לעבדני

באור

באור

החן הסלע הזה (במדבר כ' י'), והדומים להם, וכן פי' הראב"ע הכי כמו אחת וכן הכי אחי
אתה (בראשית כ"ט ט"ו), וכן תרגם אלקוטלס לה, ימות, ויכ"ע, בקושטא, אבל במקום
הכי אחי אתה תרגמו גייהם לשון תמיכה, והראב"ע פי' באופן אחר ודחוק הוא, וימה
שתישג פי' רש"י גייהם לתומה, שח' לכך קרא שו' יעקב על שם שופו שהוא עתיד לעקבני
עב"ל ויחר מדוקדק הוא גרדך גלות אברותה היא על כו"ד של יעקב שהוא לעתיד
כמו כי כל אח יעקב יעקב (ירמ' ט"ג), ואם בשביל העקב אצו צדו לא הי' צריך הקולל
להוסיף הי"ד, רק הוא ע"ג בעתיד, ואלו זאת היא ג' כוונת רש"י, אבל לפי פירושו
שהעקב אצו יעשה היתה מנה לקרואת השם בעלדו, באחי לכבוד יעקבני, או לפחות
ספר כאן עיקר הסנה והתחיל בתולדה הנמשכת מנחה, והוא קבר לשון, וגם חין הי"ו
עזוב היע"ו, אבל לפי כוונת המתרגם האשכנזי הי' השם סנה אל העקב (ולא קרואת
כשם כי לא היתה דק על שם העקב אצו בו, רק הוא ע"ד אצו ח' ל' אצו גרים), ובעד
הכתוב כאשר בארו ר"ע ספורט ח"ל הכי קרא שו' יעקב ויעקבני, אצו בשביל שקרא
הקולל את אצו יעקב קרה וס' יעקבני דעת גרים עכ"ל, ומה הי"ו מחברת ג' המאמר
קמח' חסין נבסם ככל אצו כוונ' הדומות אל', וכנות הן בעקבות: קרא, הקולל:
ויעקבני, עין תרומת וערמם וכן בעקבה (ולכיס ב' י"ט), ויתכן היותו מליצה אולי
עירך האצו המתחנקים זה עם זה, אכאשר יראה האחד שלא ינבר בכחו על רעה
יערים לחתו בעקבו דרך חמדות, ולכאשר ארנה בערמה: ויאמר, עיד: הלא
עיקרה לא, ובה"ל לתומה, כן פי' הרד"ק מנה זאת בארמ' ארש"ל: אעלה, מעני
אלל המונח (וקרא ח' י'), ופי' ב"ל האם לא הנחת אלנך שום ברכה בעבודי אלא
הכל נתת לי חיה הים זה, וכן פי' הראב"ע עונת לי אלנך, ולתקלום וי"ע תרגמו שנת
וכן פי' רש"י לשון הפרשה, ועין מ"ג נפ' בהעלתך על מנת ואכלתי (במדבר י"ח י'):

החן הסלע הזה (במדבר כ' י'), והדומים להם, וכן פי' הראב"ע הכי כמו אחת וכן הכי אחי
אתה (בראשית כ"ט ט"ו), וכן תרגם אלקוטלס לה, ימות, ויכ"ע, בקושטא, אבל במקום
הכי אחי אתה תרגמו גייהם לשון תמיכה, והראב"ע פי' באופן אחר ודחוק הוא, וימה
שתישג פי' רש"י גייהם לתומה, שח' לכך קרא שו' יעקב על שם שופו שהוא עתיד לעקבני
עב"ל ויחר מדוקדק הוא גרדך גלות אברותה היא על כו"ד של יעקב שהוא לעתיד
כמו כי כל אח יעקב יעקב (ירמ' ט"ג), ואם בשביל העקב אצו צדו לא הי' צריך הקולל
להוסיף הי"ד, רק הוא ע"ג בעתיד, ואלו זאת היא ג' כוונת רש"י, אבל לפי פירושו
שהעקב אצו יעשה היתה מנה לקרואת השם בעלדו, באחי לכבוד יעקבני, או לפחות
ספר כאן עיקר הסנה והתחיל בתולדה הנמשכת מנחה, והוא קבר לשון, וגם חין הי"ו
עזוב היע"ו, אבל לפי כוונת המתרגם האשכנזי הי' השם סנה אל העקב (ולא קרואת
כשם כי לא היתה דק על שם העקב אצו בו, רק הוא ע"ד אצו ח' ל' אצו גרים), ובעד
הכתוב כאשר בארו ר"ע ספורט ח"ל הכי קרא שו' יעקב ויעקבני, אצו בשביל שקרא
הקולל את אצו יעקב קרה וס' יעקבני דעת גרים עכ"ל, ומה הי"ו מחברת ג' המאמר
קמח' חסין נבסם ככל אצו כוונ' הדומות אל', וכנות הן בעקבות: קרא, הקולל:
ויעקבני, עין תרומת וערמם וכן בעקבה (ולכיס ב' י"ט), ויתכן היותו מליצה אולי
עירך האצו המתחנקים זה עם זה, אכאשר יראה האחד שלא ינבר בכחו על רעה
יערים לחתו בעקבו דרך חמדות, ולכאשר ארנה בערמה: ויאמר, עיד: הלא
עיקרה לא, ובה"ל לתומה, כן פי' הרד"ק מנה זאת בארמ' ארש"ל: אעלה, מעני
אלל המונח (וקרא ח' י'), ופי' ב"ל האם לא הנחת אלנך שום ברכה בעבודי אלא
הכל נתת לי חיה הים זה, וכן פי' הראב"ע עונת לי אלנך, ולתקלום וי"ע תרגמו שנת
וכן פי' רש"י לשון הפרשה, ועין מ"ג נפ' בהעלתך על מנת ואכלתי (במדבר י"ח י'):

לעבדים ורגן ותירש סמוכתו
 ולכה אפוא מה אעשה בני
 לאמר עשו אל אביו הברכה
 אחת הוא לך אבי ברכני גם
 אבי וישא עשו קרו ויבד
 לט ויען יצחק אביו ויאמר אליו

הנה

אונג איהו מיט געטריידע
 אונג מאזט פערזארגט: וא
 געהע הין, מיין זאהן!
 וואו זאל איך טריון?
 (לח) דא שפראך עשו צו
 זיינעם פאטער, האזט דוא
 דען גור איינען זענען? זעננע
 מיר דאך אויך, מיין פאטער!
 אונג ערהוב זיינע שטיממע,
 אונג וויינטע: (לט) אונג זיין
 פאטער יצחק ערווידרטע,

וא

תרגום אונקלוס

רש"י

לעבדים ובעבדו ובחמור סעדתיה גלג
 כען מה אעביד פריי (לט) ואמר
 עשו לאבותי הברכתא דא דא דא
 אבא ברכני אף אבא אבא וארים עשו
 קרו ויבדא: (לט) ואתיביצחק אבותו
 ואמר ליה

הא

זכיה: ויזקנטי. כתרעישו וכמני ארכני
 וארכ וכיון וזע עתרגנין וכמני נתחכם לי:
 חלתי. לזון הפרש' כמו ויחלל: (לו) הן
 גביר. כרכל. מ. שביעית. הוה והוה עשה
 חתה האבות חל. מה תועלת לך ככר' חס
 תקנה נכס' שלו חס עהרי גביר שמתו לך וזה
 שקנה עבד קנה רבו: ולכה חסוה מה חעשה
 חיה חסוה חבק מה לעשות לך: (לח) חכר'
 חסוה. ח' ח' ו' עשעת לזון תמיה כמו הכחזמי'
 השמחה

באור

(לו) ואח כל אחיו נחתי לו לעבדים, אינו ברכת הוא גביר לאחיק שכבר אמר
 כי גביר שמתו לך, אבל יתכן שיהיה הוא הגביר ולא יהיו הם עבדים כענין כי יסודה
 גביר נחתי (כה' ח' ה' ב'), חלל חסוה חתמי לו לעבדים מיתחזרו ויסתחו לך בני
 חק כי הוא השתחולת העבד לדלונו כמו שאמר יעבדוך עמים ויסתחו לך לחיים,
 וטעם זאת כל אחיו בטעם חתך ולמי חתך יכורם כללן רבים לרשו על כל ודעו
 ש' עמי (הרע'ן): ורגן ותירש סמכוני, וזהו למר כמכתיו לו שיהיו סמוכים
 וקרובים לו לעולם, וכן ורוח כדביה תסמכני (תהלים כ"א י"ד), שתהיה סמוכה וקרובה
 לו, או יהיה סמוך סער ומשען ויהיה חסד ב"ת השמש כאלו אשר ונדון ותירש,
 וכן מתרגם כל"ה: ולכה אפוא מה אעשה בני, א"ת ולך כען מה אעביד ברי,
 וכן מ"י רש"י חיה חסוה מה חבק לך עב"ל, ויהיה ולכה מלת הטעם לניכח ולא
 עב"ל, וגם החבורה הסכימה לסי' זה שחברה כן ד' כתיב ה"ח בסוף תיבותא וסי'
 ולכה חסוה מה חעשה בני, ולכה חן כדריה עמית (שמואל ב' י"ח כ"ב), שמלה לכה
 קין (ישעי' ג' ו'), ולכה ליטעתה לט' (תהלים פ' ג'), וכל לזון הליכה כתוב ה"ח
 צד חן ג' וסימן וכו' עב"ל, ש"ח דהך דהכח איננה לזון הליכה, אבל יב' מתרגם,
 וזיל ותטרד עמי דעה אעביד לך ברי, תרגמו לזון הליכה, והנטייה תסכים לפירושו,
 כי מלת חסוה משמעת בטעם ז"ק למשפט החומר העולם, כי מה חעשה בני הוא
 מחור חסו, ואם איננה מלזון הליכה לא נכלם בה החומר עדין וזכנה ראו' לו"ק,
 ולכן גם המתרגם האשכנזי תרגם לזון הליכה: אפוא, זה הוא לזון עתה כמו שנת'
 לו יהי לתקן הלזון כולו בשם הרשעים: (לח) חכרבה, הה"ח נתמה כדעת רש"י
 ז"ל, וכן מתרגם כל"ה, ודאו' לכיתת בח"פ, רק בעבור שזו הכי"ת שלא יתחברו ב'
 שזין כדעת התיבה, לכן הה"ח נפתח לטד, והוא נגשיח והכי"ת רפה. (לט) הנה

משמני

כו א 26

(1)

וא ווירר דען דיין וואהגויטן זיין, ויא פעטטינקייט דער ערדע איזט, אונד טהווא פאם היממעל העראב: (י) דיין שווערד ווירד דין ערהאלטען, דיינעם ברודער ווירט דוא ריהנען: יעדאך ווען דוא גענוג געליטטען, ויין יאך פאן דיינעם האלדע ווערפען: עשו

הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד והיה כאשר הרד ופרקת עלו מעל צוארך: ושם

רשי

תרגום אונקלוס

השמה היא * הכמות נבל (שמה ז' ג') : (לט) משמני הארץ * זו איטליאה של יון : (ס) ועל חרבך * כמו בחרבך יוש על שהא במקום אית ז' כמו ועודתם על חרבכם (יחזקאל ל"ד) בחרבכם * על נבלותיכם (שמות ו') נבלותיכם: והיה כאשר תרד * לשון נער כמו תרד נשימי כלומר כשיעברו ישראל

הא טטובא דארעא יהי מושבך ומטלא דשמיא טלעילא: (ס) ועל חרבך תחי וית אחיך תפלתויהפא יעברון בנוהי על פתקטי אוריתא ותערי גיריה טעל צוארך: ושם

באור

משמני הארץ יהיה מושבך, טעם הנה לאמה הנה אוכל לתת לך משמני הארץ ומטל השמים כי לשניכם יספיק אהיה משמני הארץ ומטל השמים, אבל בענין המשלה של תהי' ולו תעבד * (הרעבן), ושעור המלמד הנה במקום משמני הארץ יחיה מושבך: ומטל השמים מעל, ירד לך, או שישב על יהיה מושבך, ושעור במקום מורד על השמים מעל יהיה מושבך, (ס) ועל חרבך החיה, כמו בחרבך וכן כי לא על הלחם לבדו יסיה האדם (דברים ט' ג'), בלחם, וזון הכרסה שתי' חיותו טעל האויבים צרבו כי הנה נתן לו משמני הארץ ומטל השמים וזה יסיה, אבל הענין לומר שיסיה במלחמתו כי ינאם ולא יטל צרבו אויב ועל כן אמר זאת אחיך תעבד שלא תתגבר עליו והוא יגבר עליך * (הרעבן), ותישב לפי דבריו מה שאמר סה ואת אחיך תעבד אף שאינה מכלל הכרסה, ובני דעתו הוצרך לומר לו והכעבור הכרסה שאחריו והי' כאשר תרד ופרקת על מעל חרבך, והרעבן ס' כתב ועל חרבך תחיה חיותו טעל שהייתה נד חיות נכלי וינד עכ"ל: והיה כאשר תרד, כמו תרדה לשון המשלה והס טי שרשים והענין אחד, ופי' כאשר תישול כלומר כשיטת עת המשלה לך שישראל יעברו על התורה ויפרקו מעליהם על חנות ופרקת על מעל חרבך, רש שפרשים איתו ולשון חרב נשימי (תהלים נ"ה ג'), וסודו כשתרד בשיחך לשון מתגרת ידו, והייט כשיעבד נך כמך וזה מוכל לטעם, או ירחיק הא ופרקתו, כן פירש יוהאנא עוהרעבן והרעבן ס', וכן מתורג' בל"א: ופרקת, הרד ק' כרשים שרש ס' מהוא ענין צר והפרקת דבר מדבר, וכן סי' קהאב"ע שהיא מתגרת שפרק הרש, (ינלכיס ח' י"ט י"א), וכן מספרתו (שמואל ח' ד' י"א): ולפי מהוא עמי סרקים סרקים נקחא כן * וכן מתורגם בל"א, ולשון הרעבן ירחו לישראל בל"א יעברו נס יותר מדלי והוא מה שנים הכתוב ובשורתם עמד, אל תתגרו נס כי לא אתו וע' (דברים)

תולדת כז

תרגום אשכנזי רד

וַיִּשְׁמַע עֲשׂוֹ אֶת־יַעֲקֹב עַל־
הַבְּרִכָּה אֲשֶׁר בָּרַכּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר
עֲשׂוֹ בְּלִבּוֹ יִקְרְבוּ יָמָי אֲבִי אָבִי
וְאֶהְרַגְנָה אֶת־יַעֲקֹב אֹהֵי׃ מִי וַיִּגַּד
לְרַבְקָה אֶת־דְּבָרֵי עֲשׂוֹ בְּנֵיהַ
הַגָּדֹל וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְיַעֲקֹב

(מז) עשו וואר יעקב גראם ,
וועגען דעו זעגענו, דען איהם
זיין פֿאטער געזעגענט: אינד
עשו שפראך אין זיינעם
הערצען, דיא טרויארטאגע
מיינעו פֿאטערן ווערדען
קאממען, זא ווילל איך מיינען
ברודער יעקב אומברייגען:
(מב) מאן הינטערבראכטע
דער רבקה דיא ווארטע
איהרען ארטעמען ואהנו

כנה

עשו׃ דיא שיקאטע זא, לים איהרען ייגוטען ואהן יעקב רופען, אונר

תרגום אונקלוס

רשי

ג(א) וַיִּשְׁמַע עֲשׂוֹ דְבָרֵי יַעֲקֹב עַל בְּרִכְתָּא
דִּי בְרַכְיָה אָבִיו וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ בְּלִבְיָהּ
יִקְרְבוּן יָמָי אֲבִיָּא דִּיאָבִי וְאֶקְטוּל
יָת יַעֲקֹב אֹהֵי׃ (ב) וַתִּשְׁלַח רַבְקָה
וַתִּפְתַּגְמֵי עֲשׂוֹ בְּרָה רְכָא וַיִּשְׁלַחַת
וַקְרָת לְיַעֲקֹב בְּרָה

ישראל על התורה ויהיה לך פתחן פה
להגטער על הנרכות שנטל ופרקת עלו
ונו׃ (מא) יקרבו ימי אבלי אביו כמשמעו
שלא אנער את אבא וימ׳ לבויה פניס יס׃
(מב) לרבקה ברוח הקדש הוגד לה מה
שעו

באור

(דברים נ"ג/ו') עב"ל: (מא) וישמע, נטר אינה וכן וישמיעו (בראשית מ"ט כ"ג),
על חסרכה, בשביל הברכה, והה"א לדיעה: וואמר עשו בלבו, יתכן שגלה סודו
לזקן מואבכו (הכאנ"ע), ולכן הרמב"ן וחז"ן טורד כי ההסכמה בדבר אשר יתן האדם
אם לבן תקרא אמורה עם הלב אע"פ שיהיה זה דיבור בשפתים וכן בלב ולב ידברו (תהלים י"ב
ג), כי הרטון יקראו לב, ואם כל שרית ישראל לב אחד להמליך את דוד (ד"ה ח"י"ב ל"א),
שהו כלם על אותה ההסכמה והיו מדברים זה, וכן ויאמר ירבעם בלבו (מלכים א' י"ב כ"ו),
וכן אמר אליעזר אני טרם אכלה לדבר אל לבי (בראשית כ"ד מ"ה), והיתה גם תפלה בשפתיו
ויאמר ה' אלחי אדוני חברהם (שם י"ב), אבל טרם אכלה לדבר אל לבי טרם השלימי מה שעלה
בדעתי, ויאמר כאן כאשר באה משטמה גדולה כנפש עשו לשטום את יעקב על הנרכה עלה בלבו
שהרג את אחיו והיה מתנחם בזה מרוע לבו זה טעם ויגד לרבקה את דברו עשו ולכך אמרה
מתנחם לך, ורשי כתב ברוח הקדש הוגד לה מה עשו מהרהר בלבו וכן בבראשית רבה וחס
כן יהיה דברי עשו ונתנחמת עם הלב כמו דברתי אני עם לבי (קהלת ח' י"ז) עב"ל: יקרבו
ימי אבלי אביו, כי בחיו לא יעברו או מפחדו שלא יקללו ותהפך ברשות לקללה ורבקה
פזרה שם ימות הוקן פתאים ויהרגו או שמו ידען לו בחייו ויהרגו (הרשב"ן):
ואהרנה, הה"א טוספת מוזותיות האונ"תו, והעלה ענין הקל, ומנהג השם הזה בכל
הקרא להיות אונות ית' כפתח להרשעת הה"א, ובאל"ף חית' לא נבאית רק ה'
פעמים, ורק אותה שכתבן כפתח האל"ף, וה' הנשארים האל"ף בסגול והה"א בח"ס:
(מב) ויגד לרבקה את דברו ונו', באה מלת את אשר נכון הסגול, ועין בהקדמה
בתפלת פ' בראשית: וחשלה ותקרא ליעקב, כי היה יעקב בחקוס אחר אינו באהל
אביו ואחיו כי ה' מתנחם עשני עשו אחיו שה' טעק עליו וה' עתבים עשני או מתנחם

אונד שפראך צו איהם, זיהע!
דיין ברודער עשו געהט דא-
מיט אום, דוך אומצוברינגען:
(מג) דאָהער מיין זאָהן! גע-
האַרבע מיינער שטיממע!
מאַכע דייך אויף אונד פֿליהע
היין צו מיינעם ברודער לבן
גען חרון: (מד) כלייבע ביזא
איהם אייניגע צייט: בון

בְּנֵי הַקָּטָן וְהָאָמֵר אֵלָיו הִנֵּה
עֲשׂוֹ אֶחָד מִתְנַחֵם לָךְ לְהַרְגֶךָ:
מג וְעַתָּה בְּנֵי שָׂמַע בְּקִלִּי וְקוּם
בְּרַחֲלֶךָ אֶל־לִבְנֵי אָחִי חֲרָנָה:
מד וַיֵּשְׁבֶת עִמּוֹ יָמִים אַחֲדִים עַד

תרגום אונקלוס

רשי

בְּרַחֲלֶךָ וְעִירָא וְאִמְרַת לִיחָּהּ קָא עֲשִׂי
אֶחָד קָמִין לָךְ לְמַקְטֵלָךְ: (מג) וְקָמִין
בְּרֵי קַבִּיר טַגִּי וְקוּם אִזְלֵךְ לְרֵחַ
לְבֹן אָחִי לְחָרוֹן: (מד) וְתַתִּיב עִטִּיחָּהּ
וְיָמִין וְשִׁירוֹן עַד רַתְנוֹב

שעשו מהרהר בלבו • מתנחם • כחם על
האחיוה לחשוב עשהה אחרת להתנכר לך
ולהרגך • ומ"ח כנר אתה מת בעיניו ואתה
עליך בים של תנחומי • ופשוטו לשון תנחומי
מתנחם הוא על הנכרבו בהרגיך:
(מד) אחרי • מועטי: (מה) למה אשכל
אהיה

באור

(הרשב"ן): מתנחם לך להרגך, לפי פשוטו לשון תנחומים מתנחם הוא על הנכרבו
בהרגיך • (רש"י), וכן פי' הראב"ע, ולשון הרשב"ן ופשוטו מתנחם כך וכן כי נכר אתה
לבן ימי (ששאל א' כ' ל'), והחזיק לו (ש' ע' ה'), ורכיס כן, או פירוש מתנחם
עליך כמו ושאלו אנשי המקיס לאשתו (בראשית כ"ו), ויפל לאפיו (ששאל א' כ' מ"א),
כי כן טהר לו התלך (אסתר ג' ב'), אבל אונקלוס אומר כיון לך, אזרוב לך, ונראה מדעת
כי טעם מתנחם לך שפירש עשו לך מנחם על ענין הנכרבו וכאלו חינו מקפיד בהן והוא
מורב כדי שלא תשתמר מוטו ותרנס הענין אל הלשון ע"כ, וכן תתנס י"ע, וכן מתרגם
ג"א: (מד) אחרים, שועטים ולפי שהאחד הוא תחלת המספרים והוא המעט
שנחמספרים יכנו הדבר המועט באחד, וכן כיוצא אחרים: (בראשית כ"ט כ'), והקדוק
אולת אחרים כתבתי לעיל (כ"ו י'): תתת, שראו יחס, והשם הנספר תמה נפלם ענה
עין יען אנהיין יען, ונחמיי' ענת ה' (תהלי' ל' ג' י"א), שנת העלך
(אסתר ו' ח'), ולפי שיתקיים האדם בעת כעשו, וכן הכעם מרוב
חמישות האדם הוא נקרא הכעם חמה, ולפי תרגום י"ע מלת חמה, ריתחא, ומלת
אף, רוגזא, וכן הוותרנס האשכנזי תרגם חמה (הישנע) ואף (בארץ), ומדוקדק הלשון
בכתוב שלא אמר חמה עמד כי חמישות הכעם לא תתייחס רק אל הכעם, והחמישות
תוליד רוגזו על הכעם, כי טרם התקעטו תוליד בלבו החמישות על הדבר שהוא, ולא
עבר אז עדיין על מי וכעם, ומן החמישות תוליד רוגזו על סכמב, וזו יוכר לפעמים מי
הוא הכעם, ולכן בעלת אף אמר עמד: (מות) אף, עקרו אגף בסגול וחסרה עין הפעל
מוזי ונבלעה בדגש עם הכתובים אפּו אפּך אפּי: ושכח את אשר עשית לו,
ושכח הוא פעל התחבר ונעבר ועתי', והכוונה שזו יחי' עבר יחי' כנר נכח
אכלי, ועיין ע"ג נב' וזמי בספוק ועולדתך אשר תולדת וזי' (לקמן מ"ח ו'): למה אשכל גם
שניכם וזם אחר, שערז, למה תסנב (אם לא תנרת) שאחי' שכלה ומשוכס ביום אחד,
והקובה את בניו קבו שכל כשו וזמי שאר שכלתי שכלתי (שם מ"ג י"ד), ואשכל הוא פעל
עומד: גם שניכם, ענינו לתקפת כל אחד לרבות על סכרו וכן גם אנתנו גם אתה (שם ח')

אשר תשוב חמת אחיך: מס' עד
 שוב אף אחיך ממוך ושכח את
 אשר עשית לו ושלי חתי
 ולקחתיך משם למה אשכח
 גם שניכם יום אחד: ויתאמר
 רבקה אל יצחק קצתי בתי
 מפני בנות חת אם לקח יעקב
 אישה מבנות חת כאלה
 מבנות הארץ למה לי חיים:

ויד דיינעו ברודערן דייטצע
 געלעגט האט: (מה) ביו
 דיינעו ברודערן צארו פאן
 דיר וך אבגעזונדעט, אונד
 ער פערגעסען האט, וואו
 דוא איהם געטראן, וא וילל
 איד אלדערן שיקען, אונד דיר
 פאן דא אבהאלעו לאסען:
 ווארום זאלל איד אי ערער
 ביידער אויף איינע טאג בע-
 רויבט ווערדען? (שו) אונד
 רבקה שפראך צו יצחק, מיר
 איזט דאן לעבען צו יידער,
 פאר דען טאכטערן דען חת:
 ווען יעקב פאן דען טאכטערן
 דען חת איינע הייראטעט,
 וואו דיע וינד, פאן דען טאכטערן דען לאנדען, וואו זאלל מיר דאן לעבען?
 יצחק

תרגום אונקלוס

רשי

דתוב חיקתא דאחך: (ס) עד
 דיתוב ריקא דאחך טיגך ויתגשי
 ית די עבדת ליה ואשלת ואדבריקך
 טהקן לטה אתפל אף תרויכו ויטא
 חר: (ס) ואשרת רבקה ליצחק עקב
 בתי טרדקום כנת תתא אסדיגים
 יעקב אתתא טכנת התאה כאליו טכנת אדעא לטא לי חיון:

איהם טולת אשכח הקינד את בני קרו
 טול זבן טעקב חור כאשך טכתי טכתי:
 גם שניכם אם יקום עיך ואת' תהרגו
 יעמדו כנו ויהרגך ורוח הקדש טורקס נה
 ונתכח' טכיוס אחד ימותו כנו שמיטת
 בהקטל לאטו: (שו) קצתי בחיי מאסתי
 בחי:
 מדנה
 (6) וקרא

כאור

כי אם יברנך יברנ גם הוא ע"י טאלי הטם, ומו' לאמר בטוטה (דף י"ג ע"א), טכיוס אחד
 נקנו טכיהם, אבל לא מתו בוים ח', וכ"ה גם בוונת רש"י, רק שקיטר בלשון: (ק) קשה
 בחיי, מאסתי בחיי (רש"י), וכן מתורגם טכ"א, וטראו קן, ויהאשכ"פ כתב טהוא כמו
 הטך וכן טעלה טיהודה ונקיטנה (ישעי' ז' ו') וכן חור הכתוב אשר אתה קן (שם י"ז)
 עכ"ל, ור"ל טפידושו כמו טוקה גטראו טוק, וכן טי' הרד"ק בטראים גרט קן, וכן ט"א,
 טקית, וכו"ע, חיתעקית, אבל טוף הטטיק למה ל' טיים זכית על טונת רש"י: אם לקח
 יעקב, דרך חכמה חורה רבקה ליצחק להרטיק יעקב ועשו ולא נילתה לו טכטיל טעית
 לחי עטתה קן (הרשב"ם), וטובת טאלה יוסכה על כזי עשו טקן מנטות חת, ואלורה אס
 יקח יעקב מנטות הארץ, מנטות חת טקן רשת כידועותיקן טכטיל טאלה טקן לטו ונדת חת,
 למה לי חיים:

(כ) קום